

HYVÄ HEVOSEN PITO

Opas hevosen arkeen

HYVÄ HEVOSEN PITO

Nina Lehmonen (toim.) - Suomen Hippos ry

ISBN 978-952-99858-4-5
Suomen Hippos ry 2013

Kustantaja ja julkaisija
Suomen Hippos ry
Tulkinkuja 3
02650 Espoo

Oppaan tekoon osallistuneen työryhmän kokoonpano:

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto, Evira
Johanna Heinonen, Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry, SHKL
Johanna Penttinen, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, Sep
Jorma Nieminen, Suomen Ravivalmentajat ry
Kielo Kestinmäki, Suomen Ratsastajainliitto, SRL
Maarit Hollmen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, MTK
Markku Saastamoinen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, MTT
Nina Lehmonen, Suomen Hippos ry
Pekka Soini, Suomen Hippos ry
Satu Raussi, Eläinten hyvinvoinnin keskus, EHK
Risto Väre, Suomen Ravivalmentajat ry

Lisäksi iso kiitos sisällön tarkistamisesta ja muokkaamisesta Eviran eläinlääkäreille Henri-etta Helin-Soilevaara, Jaana Vuolle, Matleena Haapa, Riikka Lahdenperä, Tiina-Mari Aro, Sanna Orkola sekä EHK:n prof. Anna Valrosille ja eläinlääkäri Laura Hänniselle, eläinlääkäreille Leena Luukkanen ja Kristiina Ertola sekä Hippolis ry:n Anne Laitiselle.

Toimittaja: Nina Lehmonen
Oikoluku: Johanna Heinonen ja Nina Lehmonen
Ulkoasu ja taitto: Irina Keinänen
Kuvat: Irina Keinänen
Painopaikka: Multiprint

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	7
Hevosen hyvinvoinnin määritelmä.....	8
Hevosen luontainen käyttäytyminen.....	8
Tärkeitä päivittäisiä ohjeita.....	9
Tärkeitä yleisiä ohjeita.....	9
Hevosen hoito.....	10
Ruokinta.....	10
Rehu.....	12
Vesi.....	12
Puhtaanapito.....	12
Kohtelu ja käsittely.....	13
Liikkumavapaus ja kytkeminen.....	13
Kytkeminen pilttuussa.....	14
Kiinnisittominen muualla kuin pilttuussa.....	14
Hevosen liikunta.....	14
Sosiaalinen kanssakäyminen.....	14
Tarhaus ja laiduntaminen.....	17
Säänsuojat.....	17
Hevosen pitopaikkoja koskevia asioita.....	19
Pihatto.....	19
Sairastilat.....	19
Talliympäristö.....	19
Tallirakenteet.....	19
Lattiat.....	21
Ikkunat ja valaistus.....	21
Talli-ilma.....	21
Melu.....	21
Paloturvallisuus.....	21
Tilavaatimukset.....	21
Karsinoiden ja makuualueiden mitat.....	22
Pilttuut.....	23
Terveystenhoito.....	25
Hampaiden hoito.....	25
Loishäätö.....	25
Rokotus.....	25
Kengitys.....	25
Eläimille suoritettavat toimenpiteet.....	26
Varsan vieroitus.....	26
Jalostus.....	27
Hevosen kuljettaminen.....	27
Hevosen tunnistaminen.....	30
Hevosen lääkitseminen ja doping.....	30
Hevosen valmennus – ja kilpailutoiminta.....	31
Ammattimainen tai laajamittainen hevosenpito.....	32
Hevosen lopetus.....	33
Hevosen ruhon hävittäminen.....	33
Eläinsuojelulainsäädäntö.....	34
Sääntörikkomuksista.....	34
Lähteet ja asiaan liittyvää kirjallisuutta.....	36

Esipuhe

Oppaan tarkoituksena on toimia ohjeena kaikille hevosten kanssa toimiville. Sen sivuille on koottu hevosen hyvinvointiin liittyvä keskeinen lainsäädäntö, jota oppaan avulla pyritään avaamaan. Lisäksi oppaasta löytyy suosituksia ja konkreettisia ohjeita siitä, mikä on hyvinvoinnin kannalta oleellista hevosen arjessa. Oppaan toimeenpanijana on ollut Suomen Hippos ry ja oppaan tekoon ovat osallistuneet mm. Elintarviketurvallisuusvirasto, Eläinten hyvinvoinnin keskus, Suomen Ratsastajainliitto, Suomen Hevosenomistajain Keskusliitto ry, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto Suomen Eläinlääkäripraktikot ry ja Suomen Ravivalmentajat ry.

Hevosharrastus ja hevosten määrä Suomessa kasvaa koko ajan. Ratsastus harrastuksena on kasvava ala, ravihevosten ja raviharrastajien määrä taas on pysynyt viime vuosina suunnilleen ennallaan. Uudet harrastajat ja hevosten määrän lisääntyminen ovat molemmat erittäin positiivisia asioita. Uusilla harrastajilla ei kuitenkaan nykyaikana ole välttämättä omakohtaista, kokemusperäistä tietoa hevosen pidosta. Siten heiltä saatava puuttua taito lukea hevosta ja sen antamia merkkejä. Myös hevosen liiallinen inhimillistäminen voi vaikuttaa hevosen hyvinvointiin negatiivisesti. Hevosen lajityypillisten tarpeiden tunteminen on ensiarvoisen tärkeää hevosen hyvinvoinnin turvaamiseksi! Se on myös turvallisen ja nautittavan harrastuksen elinehto.

Eläinsuojelumääräyksiä tulee noudattaa kaikessa toiminnassa. Ne asetavat yhteiskunnallisesti sovitun alimman tarvetason eläinten pidolle, ja ovat siten vähimmäisvaatimuksia. Eläinsuojelulaki ja -asetukset antavat siis vain suuntaviivoja eikä niiden täyttyminen vielä varmista hevoselle sopivaa hyvinvoinnin tasoa. Määräyksissä esiintyvien termien ”riittävän hyvä” tai ”riittävän tilava” tulkinta on vaikeaa, ellei tulkitsija omaa tarvittavaa tietoa hevosen tarpeista. Ongelmallisia ovat toisaalta myös lainsäädännön antamat tarkat mitat, joita tulee noudattaa, vaikka hevosen hyvinvoinnin kannalta kokonaistilanne on varmasti merkittävämpi asia, kuin jokin yksittäinen puuttuva senttimetri. Lain ja määräysten tulkintakysymykset ovat aiheuttaneet ajoittain kiivastakin keskustelua hevosalan toimijoiden ja valvovien viranomaisten välillä. Riitatilanteiden välttämiseksi ja hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi on tärkeää, että on olemassa selkeitä, yleisesti hyväksytyjä ohjeistuksia lakitekstin lisäksi. Ohjeistusten tulee perustua tutkittuun tai muulla luotettavalla tavalla hankittuun tietoon hevosen tarpeista. Kuitenkaan yksiselitteistä vastausta siihen, mikä hevoselle eri tilanteissa on parasta, ei aina ole olemassa. Perehtyminen hevosten hyvinvointitutkimuksiin sekä hevosten lajityypilliseen käyttäytymiseen ja tarpeisiin mahdollistaa sen, että osamme tarjota hevosille oikeanlaista elämää.

Hevosen hyvinvoinnin määritelmä

Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olo-tilasta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat sen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu, tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta tai patologisia muutoksia, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella.

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Hevosen luontainen käyttäytyminen

Vaikka monet nykyiset hevosrodut ovat ulkoiselta olemukseeltaan kehittyneet hyvinkin kauas alkuperäisestä villihevosesta, ovat hevosen synnynnäiset käyttäytymismallit ja vaistot sekä fysiologiset tarpeet säilyneet lähes muuttumattomina vuosituhansien ajan.

Hevoset ovat sosiaalisia eläimiä, jotka elävät laumassa läheisessä yhteydessä toisiinsa. Hevonen syö usein ja liikkuu suurimman osan vuorokaudesta etsien ravintoa. Hevosella on voimakas laumanmuodostuksen tarve, se hakee laumasta turvaa. Laumanjäsenten väliset tunnesiteet ovat yleensä voimakkaat. Hevoslauman jäsenet muodostavat keskinäisiin suhteisiin perustuvan sosiaalisen rakenteen, jolla vältetään jatkuvia yhteenottoja ja turhia tappeluita. Mitä ahtaammin hevosia pidetään, sitä tärkeämmäksi arvojärjestys ja sen ylläpitäminen muodostuvat. Aggressiivisia yhteenottoja syntyy herkemmin ahtaudessa ja niukkuudessa. Kun hevosia pidetään ryhmässä, alempiarvoisilla hevosilla

pitää olla riittävästi tilaa väistää ylempiarvoisia. Hevonen on saaliseläin, ja se on muovannut hevosen käyttäytymistä, rakennetta ja aisteja. Sillä on sisäsyntyinen tarve ja kyky liikkua paljon. Hyvä kunto ja motoriset taidot ovat hevoselle tärkeitä, koska sen pääasiallinen puolustautumiskeino on ollut nopea pakeneminen. Myös nykyhevonen tarkkailee ympäristöään valppaasti ja on valmis pakenemaan nopeasti. Hevonen kuulee herkästi korkeat ja äkilliset äänet ja näkee pienetkin liikkeet kaukaa, mutta ei näe yksityiskohtia kovin hyvin.

Hevosen lajityypillisen käyttäytymisen tunteminen on tärkeää, jotta hevosen hyvinvoinnista osataan huolehtia. Luomalla elinoloja, joissa nämä tarpeet huomioidaan, voidaan hevosen kokemaa stressiä vähentää ja tehdä sen elämästä viihtyisämpää. Lajityypillisten tarpeiden, kuten esimerkiksi riittävän liikunnan puute voi johtaa paitsi liikalihavuuteen myös erilaisiin käytöshäiriöihin. Kun ymmärrämme hevosen luontaista käyttäytymistä, pystymme paremmin ymmärtämään, miten se hahmottaa maailmaa ja miksi se käyttäytyy kuten käyttäytyy. Tämä tieto lisää samalla turvallisuutta: kun ongelmatilanteita syntyy vähemmän, vähenevät riskitkin.

Tärkeitä päivittäisiä ohjeita

- Hevosen on saatava riittävästi korsirehua.
- Hevosen on saatava riittävästi puhdasta vettä.
- Hevoselle on annettava riittävästi aikaa ja rauhaa syömiseen.
- Hevonen on pidettävä riittävän puhtaana.
- Hevosella on oltava kuiva makuupaikka.
- Hevosen varusteet on pidettävä puhtaina ja hyvässä kunnossa.
- Hevosen vaatima liikunnan, ulkoilun ja sosiaalisten kontaktien tarve tulee täyttää.
- Hevosen tulee saada liikkua vapaasti luonnollisissa askellajeissaan.
- Hevosella tulee olla suojaa sääolosuhteita vastaan.

Tärkeitä yleisiä ohjeita

- On huolehdittava siitä, ettei hevonen ole yli- tai alipainoinen.
- Hevosen kaviot on vuoltava säännöllisesti ja kengitettävä tarvittaessa.
- Liukkaalla kelillä on huolehdittava siitä, että hevonen voi liikkua turvallisesti.
- Hevosen varusteiden tulee olla sille sopivat, oikein muotoillut ja sellaisessa kunnossa, että ne eivät vahingoita hevosta tai aiheuta sille sairauksia.
- Hevonen sietää kylmää hyvin, jos se on siihen tottunut ja sen karvapeite kasvaa normaalisti. Hevosen loimitus on suositeltavaa vain, kun se on tarpeen kylmän tai sateisen sään tai hyönteisten takia. Sairaiden, hyvin lyhytkarvaisten tai klipattujen yksilöiden loimitus tulee miettiä tapauskohtaisesti.
- Kesäaikaan on huolehdittava siitä, etteivät hyönteiset kiusaa hevosta kohtuuttomasti.
- Varsovalle tammalle on annettava mahdollisuus vetäytyä syrjään laumasta, mikäli se varsoo muualla kuin varsomiskarsinassa.
- Hevosta ei ole suositeltavaa pitää yksin, se tarvitsee lajitovereiden seuraa. Suositeltavinta on tarhata hevosia yhdessä, mutta jos sopivaa tarhakaveria ei ole tai hevosen loukkaantumisriski yhteistarhassa on suuri, tulisi sillä olla näköyhteys toisiin hevosiin.
- Kävelykoneessa olevaa hevosta tulee valvoa.
- Hevosen turvan seudun tuntokarvoja ei pidä leikata.

Hevosen hoito

Eläinsuojelulaki 5§

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätty. Eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa. Eläimen sairastuessa sen on saatava asianmukaista hoitoa. Eläimen hyvinvointi ja olosuhteet on tarkistettava riittävän usein.

Eläinsuojeluasetus 8§

Hoidossa olevan eläimen terveydestä ja yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhonhoidosta on huolehdittava.

Eläinsuojeluasetus 10§

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, on eläimen kunto ja terveydentila sekä hyvinvointi tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useammin. Tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota synnytystä odottaviin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin, sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 8§

Hevosen liikunnan, ulkoilun ja sosiaalisen kanssakäymisen tarpeiden tyydyttämisestä on huolehdittava päivittäin. Päivittäisten hoitotoimenpiteiden äkillisiä muutoksia on vältettävä. Hevosen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun hevonen joutuu alttiiksi voimakkaalle rasitukselle tai hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia sekä tiineyden loppuvaiheessa ja varsomisen aikana. Jos tarkastuksessa havaitaan jotain poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi.

Hevosta ei saa missään tilanteessa jättää ilman hoitoa. Hevosta on pidettävä ja hoidettava sille sopivassa ympäristössä tavalla, joka tukee sen terveyttä ja sallii lajinomaisen käyttäytymisen. Hevosella tulee olla riittävästi tilaa liikkua ja toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistä, ja sillä tulee olla mahdollisuus levätä. Jos hevonen sairastuu, on sen viipymättä saatava apua. Tarvittaessa tulee paikalle kutsua eläinlääkäri tai hevonen tulee viedä klinikalle saamaan hoitoa.

Hevosen kunto ja hyvinvointi on suositeltavaa tarkastaa vähintään kahdesti päivässä. Vastasyntyneet, sairaat tai loukkaantuneet sekä epänormaalisti käyttäytyvät hevoset tarvitsevat tarkempaa seurantaa. Myös tiineyden loppuvaiheessa oleva tamma vaatii enemmän huolenpitoa etenkin varsomista edeltävinä päivinä ja sen jälkeisenä aikana.

Laitumella olevan hevosen kunto ja olosuhteet tulee käydä tarkistamassa päivittäin, suositeltavaa on kuitenkin tehdä se aamuin illoin.

Ruokinta

Eläinsuojeluasetus 9§

Hoidossa olevalle eläimelle on annettava sille sopivaa hyvälaatuista ruokaa ja juomaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet ja varmistettava, että jokainen eläin saa riittävästi ravintoa.

Eläimen terveydelle tiettävästi vaarallisen ruoan, juoman tai muun ravinnon antaminen hoidossa olevalle eläimelle on kiellettyä, samoin kuin sellaisten ravintoaineiden antamatta jättäminen, joiden puuttumisen tiedetään aiheuttavan eläimen sairastumisen.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 9§

Hevosille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Hevonen on alkuperältään laiduntava eläin. Luonnonoloissa hevonen liikkuu vapaasti etsien syötäväkseen kuitupitoista kasvillisuutta ja käyttää syömiseen 16 – 18 tuntia vuorokaudesta. Hevosen ruoansulatuselimistö soveltuu nimenomaan karkearehun hyödyntämiseen. Mahalaukku on pieni ja se on tottunut vastaanottamaan ruoan pieninä erinä pitkin päivää, vastaavasti umpisuoli ja paksusuoli ovat tilavuudeltaan suuria. Ruoansulatusperustuukin pitkälti umpi- ja paksusuolella tapahtuvaan pieneliöstön toimintaan. Tämä pieneliöstö on herkkä kaikenlaisille ruokinnassa tapahtuville muutoksille.

Rehu

Hevoselle on annettava joka päivä hyvänlaatuista ja sopivaa koostumusta olevaa rehua. Hevosen rehut voidaan jakaa karkearehuihin, jotka ovat hevosen perusrehuja ja väkirehuihin, jotka ovat täydentäviä rehuja. Rehuannoksen on ravintosisällöltään oltava riittävä, monipuolinen ja tasapainoinen. Rehun tarve on yksilöllinen ja tärkeitä ruokinnan määrään vaikuttavia asioita ovat hevosen tai ponin rehun käyttökyky ja liikunnan määrä. Hevosen lihavuutta ja rehun tarvetta arvioitaessa hyvä yleissääntö on että kylkiluiden tulisi olla sormin tunnettavissa, mutta ei silmin nähtävissä.

Karkearehu voi olla tuoretta tai kuivaa heinää tai säilöheinää. Vapaa heinäruokinta on suositeltavaa, mutta vähän liikkuvilla ja lihavuuteen taipuvaisilla hevosilla ja erityisesti poneilla heinän määrää voi joutua rajoittamaan esim. 3-4 antokertaan päivässä, varsinkin silloin, kun heinä on ravitsemuksellisesti hyvää. Hevosen tulee kuitenkin saada riittävästi karkearehua kuidun ja tekemisen tarpeen tyydyttämiseksi. Sopiva heinäannos riippuu rehun kuiva-ainepitoisuudesta: perinteistä kuivaheinää (ka 86%) hevosen tulee saada minimissään 1,2 kg per 100 elopainokiloa, säilöheinää on annosteltava enemmän sen sisältämän veden takia. Mikäli karkearehun määrä ei ole riittävä, kasvaa erilaisten käytöshäiriöiden kuten puunpurennan, ilman nielemisen sekä maha- ja suolisto-ongelmien riski. Heinästä tai säilöheinästä on mahdollisuuksien mukaan hyvä teettää aina rehuanalyysi, jotta rehun hygieenisestä ja ravitsemuksellisesta laadusta voidaan varmistua ja ruokintaa voidaan täydentää kivennäisillä sekä muilla rehuilla oikeassa suhteessa. Kilpavalmennuksessa oleva hevonen tarvitsee karkearehun lisäksi väkirehuja. Hevosen ruokintaan parhaiten soveltuva vilja on kaura. Ohraa, vehnää ja maissia voidaan myös antaa hevoselle, mutta niiden sisältämä tärkkelys ei ole yhtä hyvin sulavaa kuin kauran tärkkelys. Teollisten täysrehujen pohjana on yleensä jokin edellä mainituista. Väkirehujen kertaannokset tulee pitää pieninä ja ne annostellaan useassa osassa päivän aikana. Yhdellä ruokintakerralla väkirehun määrän ei tule ylittää 0,4 kg hevosen 100 elopainokiloa kohti. Ruokintamuutokset tulee tehdä vähitellen totuttamalla. Ruokintapaikalla tulee olla riittävästi tilaa, jotta myös alempiarvoiset ja hitaammin syövät hevoset saavat tarpeeksi rehua. Hevosen tulisi saada syödä mahdollisimman luonnollisessa asennossa. Syömiseen on annettava riittävästi aikaa ja rauhaa.

Vesi

On suositeltavaa, että hevosella on jatkuvasti saatavilla hyvälaatuista juomavettä. Jos vettä ei ole vapaasti tarjolla, tulee juottovälin olla maksimissaan 8 tuntia. Keskimääräinen vedenkulutus 500 kg painavalla hevosella on noin 30 – 50 litraa vuorokaudessa. Imettävän tamman vedentarve voi helteellä olla jopa kaksinkertainen. Vedentarpeen vaihteluun vaikuttavat mm. ilman lämpötila, liikunnan määrä sekä käytetyt rehut. Automaattisten vesikuppien vedenvirtauksen tulee olla n. 6 – 8 litraa/min. Pakkasella veden saantiin ja hevosen riittävään juomiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vesi on suojattava jäätymiseltä.

Puhtaanapito

Eläinsuojeluasetus 4§

Eläimen pitopaikka on pidettävä puhtaana.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 2§

Hevosen pitoon tarkoitettu eläinsuoja sekä karsinat, pilttuut, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Ne on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita hevosta eivätkä vaaranna sen terveyttä tai hyvinvointia. Eläinsuojan käytävien on oltava sellaisia, että eläin pääsee esteettä liikkumaan ja että eläimen liukastumisen tai muun vahingoittumisen vaara on mahdollisimman vähäinen.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 8§

Hevosen hoitoon ja käyttöön liittyvät varusteet on pidettävä puhtaina ja hyvässä kunnossa.

Hevosen karvapeitteen ja kavioiden puhdistuksesta ja elinympäristön puhdistuksesta tulee huolehtia päivittäin. Samalla tarkistetaan eläimen terveydentila. Kuivikepohjat ja kuivitetut makuupaikat on pidettävä kuivina ja puhtaina. Kuivitustavasta riippuen yksittäiskarsina siivotaan joko päivittäin tai muuten säännöllisin välein. Kuivikemateriaalin tulee olla hevoselle sopivaa ja hyvälaatuista. Talli tulisi puhdistaa perusteellisesti vähintään kerran vuodessa. Tarhat ja mahdollisuuksien mukaan myös laitumet on hyvä siivota hevosen ulosteista säännöllisesti viikoittain tai tarvittaessa useammin.

Kohtelu ja käsittely

Eläinsuojelulaki 3§

Eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen on kielletty.

Eläinsuojeluasetus 12§-14§

Eläintä on kohdeltava rauhallisesti, eikä sitä saa tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää. Eläimen käsittelyssä on pyrittävä käyttämään hyväksi sen lajinomaista käyttäytymistä, kuten laumavaistoa. Eläintä ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti. Eläimen potkiminen sekä lyöminen kuritus-, koulutus- tai muussa sellaisessa tarkoituksessa eläintä vahingoittavalla välineellä on kielletty. Eläintä ei saa kouluttaa tai käyttää siten, että vahingoitetaan sen terveyttä tai hyvinvointia. Eläintä ei saa pakottaa yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä. Tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskan tuottamista on mm. piikkikannusten tai piikkikuolaimen käyttö.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 8§

Hevosen kaviot on vuoltava säännöllisesti sekä kengitettävä tarvittaessa. Liukkaalla kelillä kengät on varustettava hokeilla tai muilla liukastumisen estävillä varusteilla.

Hevonen on suuri eläin, jolle lajityypillistä käyttäytymistä on nopea reagointi tilanteisiin. Hevosta tulee käsitellä rauhallisesti ja varmasti ja siten, että hevonen ymmärtää ihmisen aseman johtajana. Hevosta ei saa kohdella väkivalloin. Hevonen reagoi uhkaaviin tilanteisiin pakenemalla, joka ilmenee usein ryntäämisinä, ja jos tämä ei ole mahdollista, se saattaa puolustautua puremalla tai potkimalla. Hevosen käsittelyssä on tärkeää muistaa turvallisuusnäkökohdat. Etenkin nuorten hevosten käsittelijöiden tulisi olla kokeneita hevosihmisiä. Lapsia ei tule jättää yksin hevosen kanssa. Hevosen käyttäytymistä ei tule ohjailla laitteilla tai varusteilla, jotka antavat sähköiskun.

Liikkumavapaus ja kytkeminen

Eläinsuojeluasetus 16§

Laitumella tai tarhassa olevan eläimen liikkumisvapautta ei saa rajoittaa painoja tai muita vastaavia liikkumista haittaavia välineitä käyttämällä. Eläimen raajoja ei saa sitoa yhteen, eikä eläimiä saa myöskään sitoa kiinni toisiinsa.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 10§

Hevosen kytkemiseen käytettävän riimun on oltava sellaisesta materiaalista, joka ei vahingoita hevosta. Kytketyn hevosen on voitava syödä, käydä makuulle ja levätä luonnollisella tavalla.

Ulkotarhassa tai laitumella hevosta saa pitää kytettynä ainoastaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti ja siten, että se on jatkuvassa valvonnassa.

Kytkeminen pilttuussa

Hevosen saa kytkeä pilttuuseen riimunvartta ja riimua tai kaulapantaa käyttäen. Pilttuuseen kiinnisidottu hevosen on voitava syödä, käydä makuulle ja levätä luonnollisella tavalla. Kiinnisidominen tulee tehdä hevoselle turvallisella tavalla niin, ettei ole vaaraa esimerkiksi hirttäytymisestä tai jalan sotkeutumisesta kiinnitysköyteen.

Kiinnisidominen muualla kuin pilttuussa

Hevonen saa olla tilapäisesti kiinnisidottuna myös muualla kuin pilttuussa. Kiinnittäminen tapahtuu riimun, kaulapannan tai vastaavaan avulla ja hevosen on oltava seurannassa. Tällöin hevonen ei pääse makuulle. Kiinnisidomisessa on syytä käyttää pikalukkoja tai vetosolmuja, jotta hevosen nopea irrottaminen tarvittaessa on mahdollista. Esimerkkejä tilanteista, jolloin hevonen yleensä sidotaan kiinni, ovat mm. erilaiset hoitotoimenpiteet, valjastaminen, kengitys, kuljetus. Hevonen tulisi totuttaa kiinnisidomiseen jo varsana.

Hevosen liikunta

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 8§
Hevosen liikunnan, ulkoilun ja sosiaalisen kanssakäymisen tarpeiden tyydyttämisestä on huolehdittava päivittäin. Päivittäisten hoitotoimenpiteiden äkillisiä muutoksia on vältettävä.

Hevonen on luonnostaan paljon liikkuva eläin. Se kaipaa runsasta liikuntaa pysyäkseen fyysisesti ja psyykkisesti terveenä. Suuren osan liikunnan tarpeesta voi tyydyttää tarjoamalla hevoselle mahdollisuuden ulkoilla laitumella tai tarhassa päivittäin ja mikäli mahdollista, laumassa. Hevosen liikunnan ja ulkoilun tarvetta on sen sijaan vaikeaa tyydyttää kokonaan pelkästään ajamalla tai ratsastamalla, vaikka aktiivista liikutusta harrastettaisiinkin päivittäin. Hevosen tulee saada liikua riittävästi jo varsa-ajosta lähtien, jotta sen tuki- ja liikuntaelimistö kehittyy vahvaksi. Valmennusta aloitettaessa hevosen rasitustasoa lisätään vähitellen niin, ettei sitä rasiteta liikaa ja altisteta näin rasitusvammoilta ja tapatur-

mille. Liikuttamisen tulee olla säännöllistä ja sopivan vaihtelevaa lepopäiviä ja -jaksoja unohtamatta. Hevosta liikutettaessa tulee tunnistaa normaali rasitus ja erottaa se yllärasituksesta. Voimakaskin hikoilu on hevoselle normaalia, eikä se välttämättä ole merkki liiallisesta rasituksesta. Hevoselta ei pidä vaatia suorittamista rankaisemalla tai vahingoittamalla. Mikäli hevosen käyttäytymisessä havaitaan jotain tavallisuudesta poikkeavaa, suoritus ei vastaa hevosen normaalitasoa tai se ontuu, tulee ongelmiin puuttua nopeasti. Hevosen omistajan tai ylläpitäjän on huolehdittava, että hevonen saa tarvittaessa asianmukaista hoitoa.

Sosiaalinen kanssakäyminen

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 2§
Hevosen karsina tai pilttuu on sijoitettava siten, että eläimellä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 6§
Lauman sosiaalisessa arvoasteikossa alempana olevalla hevosella on oltava ulkotarhassa ja laitumella mahdollisuus väistää arvoasteikossa ylempänä olevan hevosen hyökkäyksiä.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 8§
Eläinryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä ryhmään on kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Hevoset, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan.

Hevonen on laumaeläin, jonka pitämistä yksin tulee välttää. Mieluiten hevosia tulisi tarhata yhdessä muiden hevosten kanssa. Jos tämä ei ole mahdollista, tulisi hevosella kuitenkin olla näköyhteys tai jos mahdollista myös kosketusyhteys toiseen hevoseen. Myös talliolosuhteet tulisi järjestää siten, että hevosella on näkö- ja jos mahdollista myös kosketusyhteys toiseen hevoseen. Kuitenkin hevoset, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai muutoin saattavat vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään.

Tarhaus ja laiduntaminen

Eläinsuojeluasetus 6§

Ulkotarhan on oltava eläimelle turvallinen. Tarhan maapohjan on oltava sellainen, että eläimet eivät vahingoita itseään eivätkä tarpeettomasti likaannu. Tarhan aitauksen tulee olla rakenteiltaan ja materiaaleiltaan tarhattavalle eläinlajille sopiva ja sellainen, että se estää eläintä karkaamasta.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 6§-7§ Ulkotarha ja laidun

Hevosien ulkotarhan ja laitumen sekä eläinsuojasta ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava hevoselle turvalliset.

Ulkotarhan ja laitumen on oltava riittävän tilava ottaen huomioon eläimen rotu, koko, ikä, sukupuoli sekä siellä pidettävien eläinten lukumäärä ja aktiivisuus. Maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava hevoselle sopivia. Ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton.

Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava hevoselle sopivasta materiaalista ja sille turvalliset. Aitauksessa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia. Aitauksen on oltava helposti hevosen havaittavissa.

Aidat ja niihin liittyvät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että hevonen ei vahingoita niihin itseään. Aitojen kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat korjattava viivytyksettä. Ulkotarhan ja laitumen aidassa ei saa käyttää piikkilankaa.

Hevosien tulisi päästä päivittäin vapaasti jaloittelemaan tarhaan tai vastaavaan. Tarhan tulisi olla riittävän kokoinen niin, että hevonen pystyy liikkumaan kaikissa luonnollisissa askellajeissaan. Suorakaiteen muotoinen tarha mahdollistaa hevosen liikkumisen paremmin kuin neliön muotoinen tarha. Kun tarha on riittävän iso, ovat myös hevosten väliset konfliktitilanteet vähäisempiä. Suositeltava ulkotarhan vähimmäiskoko on 20 – 25 m x 50 – 75 m eli pinta-alana noin 1 000 - 2000 m². Laitumilla, jaloittelutarhoissa tai ajoteilla ei saa olla laitteita tai esineitä, jotka voisivat vahingoittaa hevosta. Aitauksen on oltava tukevia ja hyvässä kunnossa niin, että ne ovat hevoselle turvalliset. Aitalankojen on oltava hyvin pingotettuja ja helposti hevosten havaittavissa. Sähköaidat ovat sallittuja, mutta on suositeltavaa käyttää leveää (n. 4 cm) sähkönauhaa. Piikkilankaa ei aitauksissa saa käyttää. Jos lähellä on vilkasliikenteinen tie tai karkaamisvaara on muuten suuri, tulee tarhassa olla kiinteät, tolpassiset aidat.

Tarhan ja kulkureittien pohjan tulee kestää hevosten

liikkumista erilaisissa sääolosuhteissa. Pohjan tulee olla turvallinen ja riittävän kuiva. Kun maa on kovassa kuormituksessa, on sen oltava ojitettu tai luonnostaan vettä läpäisevää.

Laidunten kunnosta tulee huolehtia; puhdistusniitot eli syömättä jääneiden laikkujen niittäminen, kyntäminen ja laidunkierto parantavat laitumen tuottavuutta. Samalla saadaan myös vähennettyä loisten määrää.

Suosittelun laidunalue hevosta kohden on noin 0,25 – 0,5 hehtaaria viljeltyä laidunta. Luonnonlaidunta tarvitetaan maastosta ja laiduntyyppistä riippuen huomattavasti enemmän. Varsalliset tammat ja kasvavat nuoret hevoset tarvitsevat suurimmat alat. Laidun on hyvä jakaa useampaan syöttölohkoon.

Säänsuojat

Eläinsuojeluasetus 7 §

Ulkotarhan varustus

Ulkotarhassa olevilla eläimillä on oltava riittävä suojaa epäsuotuisia sääoloja vastaan. Säänsuojassa on oltava sopivat makuupaikat kaikille eläimille. Ulkotarhassa olevien eläinten eristämistä ja hoitoa varten tulee olla asianmukaiset tilat.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 6§

Tarvittaessa ulkotarhassa ja laitumella on oltava hevoselle suojaa epäsuotuisia sääoloja vastaan.

Mikäli tarhaus on kokopäiväistä tai useita tunteja kestävä, eikä hevosia ole mahdollista ottaa sisään sääolojen niin vaatiessa, tulee tarhassa olla säänsuoja. Sama sääntö koskee tarhausta yöllä, yöaikaan tosin säänsuojan olemassaolo on erittäin suositeltavaa kaikissa tilanteissa. Säänsuojan tarkoituksena on suojata hevosta tuulelta ja sateelta ja sen pohjan tulee olla riittävän kuiva. Säänsuoja käsittää normaalisti kolme seinää ja katon sekä kuivan makuupaikan. Myös kesäaikaan laitumella olevilla hevosilla tulee tarvittaessa olla mahdollisuus säänsuojaan (mikäli sääolojen niin vaatiessa hevosia ei ole mahdollista ottaa sisälle). Kesällä tulee lisäksi huomioida hyönteisparvet ja helteinen auringonpaahde. Säänsuojan ei tarvitse olla rakennettu, vaan myös luonnon tarjoama suojaa, esimerkiksi pieni metsä voi olla riittävä. Suojan riittävyys tulee arvioida hevosen hyvinvoinnin kannalta tapauskohtaisesti. Pikkuvarsoilla tulisi aina olla mahdollisuus kuivaan makuupaikkaan.

Talvella ulkona pidettävän hevosen tulee olla totuttunut ulkona olemiseen.

Hevosen pitopaikkoja koskevia asioita

Koska Suomessa ei hevosia voi ympärivuotisesti pitää pelkästään luonnonoloissa, tulee kasvukauden ulkopuolella jokaiselle hevoselle olla osoitettavissa asianmukainen ja säädökset täyttävä paikka eläinsuojassa kuten tallissa tai pihatossa.

Pihatto

Pidettäessä hevosia ympärivuotisesti ulkona, tulee tällaisessa hevospihatossa olla ns. makuuhalli, jossa on vähintään kolme seinää ja esimerkiksi liukuovella suljettavissa oleva neljäs seinä. Uloskäyntejä on kuitenkin suositeltavaa olla enemmän kuin yksi. Oviaukkojen tulisi sallia hevosten vapaa liikkuminen ulos ja sisään ja niiden tulee olla riittävän leveitä (suositus 1.5 m). Lisäksi ovi on suositeltavaa varustaa tuulikaapilla tai muutoin niin, että ilman suora virtaus sisälle makuuhalliin estyy. Suositeltavaa on myös, että sääolosuhteiden niin vaatiessa hallin voi täysin sulkea esimerkiksi liukuovella. Rakennuksen ilmanvaihdon tulee tällöin toimia.

Makuuhallin pohjana on yleensä lantapatteri, joka samalla lämmittää hevosia. Kuivikkeita lisätään jatkuvasti ja talven aikana hallin pohja saattaa nousta puoli metriä tai enemmänkin, mikä tulee ottaa etukäteen huomioon hallin sisäkorkeutta suunniteltaessa. Sisäkorkeuden on oltava suurimman hevosen säkäkorkeus kerrottuna 1,5 (kuitenkin aina vähintään 2.2 m) myös silloin, kun lantapatteri on korkeimmillaan. Tilaa tulee olla riittävästi siten, että kaikki hevoset mahtuvat yhtä aikaa sisään ja voivat levätä rauhassa. Hevosilla tulee olla tilaa väistää toisiaan. Mikäli hevoset ruokitaan sisälle, on tilan tarve suurempi. Hallin sopiva koko riippuu pitkälti ryhmän kokoonpanosta ja sosiaalisesta rakenteesta: mitä paremmin lauma tulee keskenään toimeen ilman kiistatilanteita, sitä pienempi tilantarve. Hevospihaton makuuhallin lakisääteiset vähimmäis-tilavaatimukset on kerrottu taulukossa s.22. Runsas karkearehuruokinta on oleellinen asia hevosen kylmänsietokyvyssä. Runsas karkearehun syönti lisää myös veden tarvetta ja pihatossa tuleekin olla riittävä määrä jäätymättömiä vesipisteitä.

Sairastilat

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 5§

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaisesta alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä sairaskarsina tai muu asianmukainen lämmitettävä tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten.

Sairastilan tulee olla vähintään karsinan kokoinen ja sen tulisi sijaita lähellä olevassa rakennuksessa. Niiden hevosten, jotka asuvat kylmään aikaan ulkona, tulee sairastuessaan päästä lämmitettäviin tiloihin tai tiloihin, jotka vastaavat sairaan hevosen lisääntyntä lämmöntarvetta.

Talliympäristö

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 2§

Hevosten pitoon tarkoitettujen eläinsuojien, pilttuiden ja karsinoiden sisäpintojen sekä hevosten pitoon tarkoitettujen varusteiden ja laitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa hevoselle myrkytyksen.

Hevosen pitopaikan tulee tarjota hevoselle suojaa epäsuotuisia sääoloja, kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Tilojen suunnittelussa tulee huomioida hevosen lajityypillinen käyttäytyminen.

Tallirakenteet

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 3§

Hevosten karsinoiden tai pilttuiden välissä on oltava sopivan korkuinen ja asianmukainen väliseinä, jotta vierekkäisissä karsinoissa tai pilttuissa olevat eläimet eivät voi vahingoittaa toisiaan.

Tallin rakenteet eivät saa vahingoittaa tai aiheuttaa vahingoittumis- tai terveysriskiä hevoselle. Karsinan

seinien, ovien ja pilttuiden väliseinien suunnittelussa tulee huomioida hevosten sosiaaliset tarpeet siten, että hevosella on riittävä näköyhteys ja jos mahdollista myös kosketusyhteys toiseen hevoseen. Karsinan seinien, ovien ja väliseinien suunnittelussa tulee minimoida hevosen vahingoittumisriski niin, ettei esim. katio tai leuka voi jäädä kiinni rakenteisiin. Rakennusmateriaalin tulee olla niin kestävä, ettei se rikkoudu hevosen potkusta.

Lattiat

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 3§

Pitopaikan lattian tulee olla sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Hevosen makuualue on kuivitettava. Lattia ei saa olla liukas eikä sellainen, että hevosen kaviot voivat tarttua siihen kiinni tai muutoin vahingoittua.

Lattian ja makuupintojen tulee olla tasaisia, liukumattomia ja helposti puhdistettavia. Karsinoiden ja pilttuiden tulee olla kuivikepohjaisia.

Ikkunat ja valaistus

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 4§

Valaistuksen tulee olla eläinsuojassa pidettävälle hevoselle sopiva.

Tallissa tulisi olla ikkunoita tai päivänvalon tulee muutoin päästä talliin. Suositus on, että ikkunapinta-ala on 5 % lattian pinta-alasta. Runsas valo lisää hevosten aktiivisuutta ja tarkkaavaisuutta. Valaistuksen tallissa on oltava sellainen, että hevosten valvominen ja hevosista huolehtiminen sujuu vaivatta ja on turvallista. Ikkunat, valaistusjärjestelyt ja sähköjohdot tulee sijoittaa hevosen ulottumattomiin tai suojata niin, ettei niistä aiheudu vahingoittumisvaaraa.

Talli-ilma

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 4§

Eläinsuojan ilmanvaihdon tulee olla sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläinsuojassa pidettävälle hevoselle sopiva.

Talli-ilman on oltava hevoselle ja hevosen pito-
muotoon sopiva. Huono talli-ilma altistaa hengity-

stiesairauksille, ja sen takia raittiin ilman saannista tulee huolehtia. Tallissa tulee olla riittävät ilman sisään- ja ulosmenoaukot eikä lantalasta tai heinävarastosta saa virrata ilmaa talliin. Jokaisessa karsinassa tulisi olla oma korvausilman sisään-
loaukko. Hevonen saa altistua ilman epäpuhtauksille vain tilapäisesti. Rakenteissa oleva home on riskitekijä sekä hevosen että sen hoitajan terveydelle. Lämpöeristetyn eläinsuojan sisälämpötilan tulee talvella olla yli +2°C, kesällä lämpötilan tulisi olla alle +25°C. Tallin optimikosteus on 50 – 65%. Koneellisesti ilmastoiduissa talleissa tulee olla hätäilmastointi-järjestelmä.

Melu

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 4§

Hevonen ei saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä.

Melutasosta ja melun taajuudesta ei saa olla hevosille terveyshaittaa. Äkillisiä ja pelästyttäviä ääniä tulee välttää.

Paloturvallisuus

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 2§

Eläinsuojassa oleva hevonen on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista.

Uudisrakennuksissa sekä korjaus- tai täydennysrakentamisessa toteutettavissa teknisissä ratkaisuihin on huomioitava paloturvallisuus. Tallin suunnittelussa huomioidaan eläinten pelastaminen tulipalon sattuessa. Pelastussuunnitelma tulisi olla työntekijöiden tiedossa. Tarpeeksi leveät oviaukot, ovien hyvä aukeaminen sekä järkevät avautumissuunnat ovat oleellisia asioita. Ennaltaehkäisy on ensiarvoisen tärkeää, ja sen takia paloturvallisuusmääräyksiä tulee noudattaa. Tallissa ja sen välittömässä läheisyydessä ei saa tupakoida. Alkuesimustuskaluston tulee olla helposti ja nopeasti saatavilla. Eläintilassa tulisi myös olla palovaroitin.

Tilavaatimukset

Kaikkia hevosalle koskevat tilavaatimukset 1.1.2014 alkaen.

Tilavaatimukset ovat vähimmäisvaatimuksia, ihanemitat ovat aina isompia.

Valtioneuvoston asetus hevosen suojelusta 3§
Eläinsuojan sisäkorkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 1.5, kuitenkin aina vähintään 2.2 m.

Karsinan korkeuden on kaikilta osin täytettävä asetuksen vaatimukset. Voimaantulevan lainsäädännön ja Eviran tämänhetkisen tulkinnan mukaan myöskään kattoparrut tai viistokatto eivät saa

jäää alle minimikorkeuden. Minimikorkeus koskee kaikkia niitä tiloja, joissa hevoset oleskelevat (pesupaikat, käytävät ym.) oviaukkoja lukuun ottamatta. Suositeltava tallin sisäkorkeus on 3 metriä tai enemmän. Karsinoiden sisäkorkeus on oleellinen asia tallin ilmanlaadun kannalta.

Karsinoiden ja makuualueiden mitat

1. Hevosen yksittäiskarsinan vähimmäiskoko

Hevosen säkäkorkeus	Karsinan pinta-ala(m²)
Enintään 1,08	4.0
Yli 1.08 mutta enintään 1,30	5.0
Yli 1.30 mutta enintään 1,40	6.0
Yli 1.40 mutta enintään 1,48	7.0
Yli 1.48 mutta enintään 1,60	8.0
Yli 1.60	9.0

2. Ryhmässä pidettävien hevosten ryhmäkarsinan vähimmäiskoko hevosta kohden

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-alasta
Täysikasvuinen hevonen	100 %
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 %
Alle 12 kk ikäinen varsa	50 %

Sellaisen hevospihaton makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, on oltava kutakin siellä pidettävää hevosta kohden tilaa seuraavasti:

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-alasta
Täysikasvuinen hevonen	80 %
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 %
Alle 12 kk ikäinen varsa	40 %

Taulukkoa ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosen tilapäinen ja lyhytaikainen säilyttäminen kilpailu, -näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Varsomiskarsinan kokoon sovelletaan ryhmässä pidettävien hevosten tilavaatimuksia eli yhteen lasketaan täysikasvuisen hevosen (100 % yksittäiskarsinasta) ja alle 12 kk:n ikäisen varsan vaatima tila (50 % yksittäiskarsinasta). Esimerkiksi säkäkorkeudeltaan 1.55 m kokoinen tamma tarvitsee 12 m² suuruisen varsomiskarsinan.

Kansainväliset suositukset karsinakoolle ovat selvästi suurempia kuin yllä annetut kansallisen lainsäädännön vaatimukset. Suositus karsinan koolle on (2 x säkäkorkeus)², varsomiskarsinan koon suositus on (2.5 x säkäkorkeus)², karsinan lyhimmän sivun tulisi olla 1,5 x säkäkorkeus.

Oviaukkojen ja käytävien leveyttä ei ole eläinsuojelulainsäädännössä erikseen määriteltä. Suositeltu leveys ulko-ovelle on vähintään 1.5 m ja karsinan ovelle 1.1 m. Karsinoiden välisen käytävän leveys riippuu tallin käyttötarkoituksesta. Ratsastustalleille suositeltu käytävän leveys on vähintään 2,5m ja ra-vitalille vastaavasti 3,5m.

Lainsäädännössä olevat hevosalousrakennusten tuettavan rakentamisen ehdot ovat muuta eläinsuojelulainsäädäntöä tiukemmat.

Pilttuut

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta 5§
Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisättynä 10 senttimetrillä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisättynä 25 senttimetrillä. Vierekkäisten pilttuiden väliseinän kiinteän osan korkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 0,9.

Pilttuuta ei suositella hevosen tai ponin vakituiseksi pitopaikaksi. Mikäli pitopaikkana kuitenkin on pilttuu, tulee tällaisen hevosen tai ponin riittävästä liikunnasta huolehtia. Yhtäjaksoisen pilttuussa oloajan ei tule ylittää 16 tuntia.

Internetissä
www.mmm.fi/attachments/mmm/ministerio/5kfAygZSt/aHEVOS-mmmabranas121009.pdf

Terveydenhuolto

Hampaiden hoito

Aikuisen hevosen hampaat ja suu tulisi tutkia vuosittain tai useammin, mikäli tarvetta ilmenee. Joillekin hevosille muodostuu mm. teräviä hammaspiikkejä epätasaisen purennan seurauksena niin nopeasti, että puolivuositainen hampaiden tarkastus ja raspaus on tarpeen. Hampaista johtuvia ongelmia on syytä epäillä, jos hevosella ilmenee syöntivaikeuksia, kuten epätavallisen hidasta syömistä, heinätuppojen pudottelua tai runsasta kuolaamista. Myös kuolaimen vastustelu tai pään ravistelu ajettaessa voivat kertoa ongelmista hampaissa. Nuorilla hevosilla ilmenee tyypillisesti maitohampaiden vaihtumiseen liittyviä ongelmia ja vanhoilla hevosilla voi tulla eteen hampaiden loppuun kuluminen. Poskihampaan halkeaminen ja hammasjuuren tulehdus ovat pitkällistä hoitoa vaativia vaivoja. Suun ja hampaiden tutkiminen ja raspaus tulee jättää ammattilaisille.

Loishäätö

Hevosen loishäädöstä tulee huolehtia voimassa olevien suositusten mukaisesti. Suosituksia löytyy esimerkiksi useimpien hevosklinikoiden internet-sivuilta. Turhaa loislääkitystä tulee välttää, jotta ei edistetä loislääkkeille vastustuskykyisten mato- kantojen kehittymistä. Yleissääntönä aikuinen, yli 4-vuotias hevonen tulisi tämän hetken suositusten mukaan lääkittää kerran vuodessa syystalvella tai jos puolen vuoden välein tehtävä ulostetutkimus antaa aihetta tiheämpään madotukseen. Pikkuvarsalle loislääkitys annetaan ensimmäisen kerran 10 viikon iässä ja lääkitys uusitaan 2-3 kuukauden välein, ulostetutkimuksen teettäminen on suositeltavaa myös varsoille. Nuoret 1-3 -vuotiaat hevoset lääkittäään kuten yli 4-vuotiaatkin, mutta ulostetutkimuksia on syytä tehdä useammin. Pihatoissa ja talleissa, joissa hevosten vaihtuvuus

on suurta, tulee loishäätöön kiinnittää erityistä huomiota. Tuontihevoset ja talliin tulevat muut uudet hevoset on syytä pitää erillään, kunnes loislääkitys on tehty, erityisesti jos aikaisemmista hoidoista ei ole tietoa. Eläinlääkäri neuvoo sopivan lääkkeen valinnassa. Loislääkityksen oikea annostus on tärkeää ja siksi hevosen paino tulisi määrittää mahdollisimman tarkasti ja annostella lääke painon mukaisesti, sillä liian pienet annokset edesauttavat lääke-resistenssin kehittymistä. Säännöllinen tarhojen siivous sekä laidunten hoito ja uudistaminen ovat erittäin tärkeitä toimia loisinfektioiden ennaltaehkäisyssä.

Rokotus

Kaikki hevoset tulisi rokottaa jäykkäkouristusta eli tetanusta vastaan. Tetanuksen voi saada esimerkiksi likaisesta haavasta. Tetanusriski on hevosella suuri ja tauti on hengenvaarallinen. Ensimmäinen rokote voidaan antaa noin 6 kk:n ikäiselle varsalle ja tehosterokotus annetaan 1kk kuluttua. Samanaikaisesti on suositeltavaa antaa influenssarokotus, joka on kaikille kilpahevosille pakollinen. Voimassa olevat rokotusvaatimukset ja suositukset voi tarkistaa esim. Suomen Hippoksen ja Suomen Ratsastajainliiton internet-sivuilta. Eläinlääkäri rokottaa hevosen ja merkitsee rokotuksen asianmukaisesti hevosen passiin tai rokotuskorttiin sekä mahdollisuuksien mukaan Suomen Hippoksen Heppa-järjestelmään.

Kengitys

Aikuinen hevonen kengitetään yleensä 4-8 viikon välein. Myös varsojen ja kengättömien hevosten kavioiden kunnosta ja vuolusta tulee huolehtia säännöllisesti. Hyväkuntoiset ja oikein vuollut tai kengitetyt kaviot ovat välttämättömät hevosen terveydelle. Kengitys ja vuolu on hyvä jättää ammattilaisen käsiin. Ammattitaitoinen kengittäjä osaa arvioida hevosen yksilölliset kengitystarpeet ja tekee tarvittaessa yhteistyötä eläinlääkärin kanssa.

Eläimille suoritettavat toimenpiteet

Eläinsuojelulaki 3§

Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty.

Eläinsuojelulaki 7§

Eläimille suoritettavat toimenpiteet

Leikkaus tai muu siihen verrattava kipua aiheuttava toimenpide saadaan eläimelle suorittaa vain, jos se on eläimen sairauden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi tarpeellista.

Toimenpiteen saa suorittaa vain eläinlääkäri. Jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on lievää ja hetkellistä tai toimenpide ei siedä viivytystä, saa toimenpiteen kuitenkin tehdä myös muu henkilö kuin eläinlääkäri.

Eläinsuojeluasetus 23§

Sallittuja toimenpiteitä ovat hevosen tatuointi eläinlääkärin suorittamana tai eläinlääkärin valvonnassa, mikrosirun asettaminen hevoselle siihen pätevän henkilön suorittamana sekä hevosen merkitseminen kylmäpoltolla siihen pätevän henkilön suorittamana sekä hevosen kastointi eläinlääkärin suorittamana käyttäen asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Operatiivisia toimenpiteitä tehdään vain eläinlääketieteellisistä syistä. Kaikki operatiiviset ja kipua tuottavat toimenpiteet tulee jättää eläinlääkärin tehtäväksi.

Varsan vieroitus

On suositeltavaa, että varsa on noin 6 kuukauden ikäinen ennen kuin se vieroitetaan emästään. Vieroittaminen voidaan toteuttaa jollain seuraavista tavoista:

-luonnollinen vieroittaminen: varsa saa kulkea emänsä kanssa aina siihen saakka, kunnes emä ei enää anna varsan imeä.

-vaiheittainen vieroittaminen: varsa on yhdessä muiden varsojen kanssa tai emän vieressä olevassa tilassa osan vuorokaudesta. Lopun osan vuorokaudesta varsa kulkee emän kanssa.

-vieroittaminen varsaryhmän avulla: varsa siirtyy suoraan emän alta sille ennestään tuttuun varsalaumaan.

Jalostus

Eläinsuojelulaki 8§

Sellainen jalostus tai jalostusmenetelmien käyttäminen, josta voi aiheutua eläimelle kärsimystä taikka merkittävää haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille, on kielletty.

Eläinjalostuksessa on huomioitava eläinsuojelulliset ja terveydelliset näkökohdat. Jalostuksella ei tule pyrkiä lisäämään suorituskyykyä tai ulkoisia ominaisuuksia terveyden kustannuksella.

Hevosen kuljettaminen

Ei- kaupallinen ja Kaupallinen kuljettaminen:

Kaupallinen kuljetus

- Hevosten laajamittaiseen ammattimaiseen valmentamispalveluun sisältyvät usein tai säännöllisesti toistuvat ja useampia kuin yksittäisiä eläimiä koskevat kuljetukset. Laajamittaista hevosten valmentamispalvelua katsotaan toiminnan olevan etenkin silloin, kun valmentamispalvelu on toiminnanharjoittajan pääelinkeino.

- Vieraiden hevosten kuljetus maksua vastaan. Kuljetukset, joista suoraa taloudellista hyötyä eläinkuljettajalle tai jotka ovat osana liiketaloudellista tai kaupallista toimintaa ja joihin liittyy tai joiden tavoitteena on joko suora tai epäsuora taloudellinen voitto.

Mikäli kuljettaja on epävarma siitä, onko hänen kuljetuksensa kaupallinen vai ei-kaupallinen, tulee hänen ottaa yhteyttä aluehallintovirastoon.

Ei-kaupallinen kuljetus

- Omien harrastehevosten tai vieraiden hevosten kuljetus maksutta tai kuljetuskustannuksia vastaan kun kuljetukseen ei liity tulonhankkimistarkoitusta.

Eläinkuljetuslain lukuja 2-4 sovelletaan ei-kaupallisiin kuljetuksiin. Alla lakitekstiä tiivistettynä hevosen osalta:

Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, luvut 2-4

Hevosta saa kuljettaa vain sellaisella kuljetusvälineellä ja sellaisissa kuljetusolosuhteissa, että kuljetuksesta ei aiheudu eläimelle tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Hevosta on myös suojeltava kuljetuksessa vahingoittumiselta ja sairastumiselta.

Hevosen tulee olla kuljetuskuntoinen. Hevosta ei saa kuljettaa, jos se on sellaisessa tilassa, että kuljetuksesta voi aiheutua sille tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä.

Hevosen hyvinvoinnista on huolehdittava kuljetuksen aikana.

Hevonen tulee voida tarkastaa ja tarvittaessa hoitaa kuljetuksen aikana.

Hevoselle on annettava vettä, sopivaa ravintoa ja lepoa tarpeellisin väliajoin ottaen huomioon kuljetettava eläinlaji, eläimen ikä, kuljetusväline, kuljetusolosuhteet ja matkan kesto aika sekä muut eläimen veden, -ravinnon ja levontarpeeseen matkan aikana vaikuttavat seikat.

Kuljetusvälineessä tulee olla riittävä lattiapinta-ala ja korkeussuunnassa riittävä tila niin, että hevonen voi seistä luonnollisessa asennossa eikä ole vaarassa teloa itseään kuljetusvälineen kattoon.

Kuljetusvälineen lattia ei saa olla liukas.

Hevosen kuljetusolosuhteiden tulee olla sellaiset, että eläin on kuljetuksen aikana suojassa epäsuotuisilta sääoloilta ja jyrkiltä ilmastovaihdoksilta.

Kuljetusvälineessä on oltava kuljetettava eläinlaji huomioon ottaen riittävä ilmatila.

Kuljetusvälineen ilmanvaihto on järjestettävä kuljetusolosuhteiden mukaan hevoselle sopivaksi siten että hevonen ei kärsi kuumuudesta, kylmyydestä, vedosta, liiallisesta kosteudesta, haitallisista kaasusta, likaantumisesta tai eläimelle haitallisesta jatkuvasta melusta.

Hevonen on tarvittaessa suojattava sille tukea antavilla väliseinillä, aidoilla tai puomeilla tai eläimet on kuljetuksen aikana kytkettävä siten, että ne eivät ole vaarassa vahingoittua.

Jos eläin on kuljetuksen aikana kytkettynä, kytkemiseen käytettävän köyden tai muun siteen on oltava eläimelle turvallinen, sopivan mittainen ja niin vahva, että se ei katkea matkan aikana.

Hevosta lastatessa ja purettaessa on tarvittaessa käytettävä sopivia laitteita tai välineitä, kuten siltoja, rampeja tai lastaushissejä. Näiden on

Internetissä

www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_kuljetuksissa/

www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_kuljetuksissa/kaupalliset_kuljetukset/

oltava rakenteeltaan sellaisia, että hevonen ei liukastu tai muutoin vahingoitu.

Hevosta lastattaessa, kuljettaessa ja purettaessa sitä on kohdeltava rauhallisesti eikä sitä saa tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää eikä muutoin käsitellä sillä tavoin että sille aiheutetaan tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä.

Kuljetusväline on voitava puhdistaa ja tarvittaessa desinfioida.

Kuljetusvälineessä on oltava merkintä, joka ilmaisee sen sisältävän eläimiä.

Laki eläinten kuljetuksesta 9 luku 42§

Eläimen tilan niin edellyttäessä voidaan poiketa yllämainituista vaatimuksesta kuljettaessa hevonen suoraan eläinlääkärin vastaanotolle tai hoitopaikalle tai sieltä pois, jos eläimen kuljetus voidaan järjestää niin, ettei sille aiheudu tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä ja jos mainituista vaatimuksista poikkeamista voidaan sairauden tai vamman laatu huomioon ottaen pitää välttämättömänä.

Kuljetukseen liittyviä muita ohjeita:

Hevonen on hyvä totuttaa kuljetukseen jo varsana. Tarkista, että kuljetusautossa on mukana puukko, taskulamppu ja ensiapuvälineitä.

Varmista, että hevosella on riittävästi tilaa matkustaa. Hevoson tulee pystyä seisomaan luonnollisessa asennossa. Kuljetettavan hevosen pään yläpuolella tulisi olla vähintään 20 cm tyhjää tilaa.

Asenna rintapuomi ja väliseinät hevosen koon mukaan.

Varmista, että hevosen riimu ja riimunvarsi ovat riittävän kestävät.

Pyri kiinnittämään hevonen siten, että kiinnitysnavi ei ole liian kireällä. Pitkällä matkalla on suositeltavaa, että hevonen voi laskea päänsä alas.

Älä kuljeta pitkälle tiinettä tammaa, mikäli se ei ole terveydellisistä syistä välttämätöntä.

Alle 4kk ikäisellä pikkuvarsalla tulee käyttää kuivikeita.

Hevoson kuljetustilassa ei saa olla irrallisia tavaroita. Ota huomioon säätila ja huolehdi loimituksesta ja sisätilan ilmastoinnista sen mukaisesti. Sisälämpötilan tulisi helteelläkin pysyä alle +30° C:ssa.

Tarkista, että ajoneuvon valot (ajovalot, vilkut, jarruvalot) ja hevostilan sisävalo toimivat.

Tarkista hevonen tarvittaessa tai vähintään 2 h välein, mikäli sisätilassa ei ole videovalvontaa.

Tarjoa hevoselle vettä 4 h välein. Maksimijuottoväli on 8 tuntia.

Aja rauhallisesti ja ennakoivasti, vältä äkkijarrutuksia ja liiallista vauhtia erityisesti kaarteissa.

Kaupallisiin kuljetuksiin sovelletaan eläinkuljetusasetusta (Neuvoston asetusta (EY) N:o 1/2005), jossa määrätään tarkemmin mm. kuljettajan ja kuljetusajoneuvon vaatimuksista.

Kaupallisissa kuljetuksissa vaadittavat pätevyystodistus ja eläinkuljettajalupa edellyttävät koulutautumista. Evira ylläpitää listaa tahoista, jotka järjestävät pätevyystodistukseen vaadittavaa koulutusta. Eläinkuljettajalupaa haetaan pääsääntöisesti siitä aluehallintoviraston toimipisteestä, jonka toimialueella luvan hakijan kotipaikka sijaitsee.

Kuorma-auton kuljettajan ammattipätevyyttä ei hevosalan yrittäjältä tai työntekijältä Eviran tulkin mukaan vaadita silloin, kun hän kuljettaa materiaaleja tai välineitä, joita hän itse ammatiaan harjoittaessaan käyttää, eikä ajoneuvon kuljettaminen ole hänen päätoimensa. Kuorma-auton kuljettajan ammattipätevyysvaatimus ei myöskään koske ei-kaupallisia, yritystoiminnan ulkopuolella tapahtuvia kuljetuksia. Tässä asiassa voi eri maiden välillä olla erilaisia tulkintoja ja ne kannattaa tarkistaa ennen suunniteltua matkaa.

Vaadittavat asiakirjat

Alle 50 km pituinen kaupallinen kuljetus, kun kasvattaja kuljettaa omia eläimiä omilla kuljetusvälineillä ja ei-kaupallinen kuljetus

- tunnistusasiakirja

Kaupallinen kuljetus kun matkan pituus alle 65 km

- tunnistusasiakirja

- kuljetusasiakirja, josta ilmenevät lähtöpaikka- ja määräpaikkatiedot, lähtöpäivä ja aika, kuljetusmatkan arvioitu kesto sekä kuljetettavien hevosten nimet ja omistajatiedot, kirjattava paperille ennen matkan alkua.

Kaupallinen kuljetus pituudeltaan yli 65 km ja alle kahdeksan tunnin matka

- tunnistusasiakirja

- eläinkuljettajalupa, oma tai yrityskohtainen

- pätevyystodistus, kuljettaja tai hoitajakohtainen

- kuljetusasiakirja, josta ilmenevät lähtöpaikka- ja määräpaikkatiedot, lähtöpäivä ja aika, kuljetusmatkan arvioitu kesto sekä kuljetettavien hevosten nimet ja omistajatiedot, kirjattava paperille ennen matkan alkua.

Kaupallinen kuljetus, yli kahdeksan tunnin matka

- edellisten lisäksi: kuljetusvälineen hyväksymis-
todistus. Paikallinen aluehallintovirasto hyväksyy
hevoskuljetusajoneuvon käytettäväksi pitkiin
kuljetuksiin.

Huom. Eviran tulkin mukaan edestakainen sa-
man päivän aikana tapahtuva matka ravikilpailuihin
katsotaan kahdeksi yksittäiseksi matkaksi.

Kuljetus ulkomaille

Pääsääntö

Hevosta toiseen EU-maahan vietäessä tulee
hevosella olla virkaeläinlääkärin tarkastama enintään
48 tuntia ennen lastausta tai viimeistään lastausta
edeltävänä työpäivänä.

Poikkeus edellisestä

Pohjoismaihin (Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska) suun-
tautuvat hevosten alle 5 vrk:n mittaiset kilpailumat-
kat eivät tietyin edellytyksin vaadi virkaeläinlääkärin
tekemää tarkastusta.

Internetissä

www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti_ja_vienti/

Hevosien tunnistaminen

Kaikilla hevosilla on oltava tunnistusasiakirja, jonka
tiedot löytyvät myös asiakirjan myöntäneen tahon
sähköisestä tietokannasta. Hevosta, ponia tai aasia,
jolla ei ole tunnistusasiakirjaa, ei tule ostaa.

Hyväksyttävänä tunnistusasiakirjana toimii
hevospassi tai rekisteritodistus. Ennen vuotta 1997
Suomessa syntyneillä hevosilla tai poneilla on reki-
steritodistus, sen jälkeen hevospassi on korvannut
rekisteriotteen.

Vuodesta 2009 lähtien on mikrosiru ollut pakol-
linen kaikille Suomessa syntyneille varsoille. Varsat
sirutetaan tunnistuksen yhteydessä pääsääntöisesti
varsan syntymävuotta seuraavan maaliskuun lop-
puun mennessä.

Tunnistusasiakirjan tulee aina olla siellä missä
hevonenkin on. Hevosten rekisteröinnistä ja tun-
nistusasiakirjan myöntämisestä huolehtii Suomen
Hippos ry.

Internetissä

[www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/
varsan_rekisterointi/tunnistaminen](http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/varsan_rekisterointi/tunnistaminen)

Hevosien lääkitys

Hevosien lääkintään saa käyttää vain Suomessa käyt-
töön rekisteröityjä lääkevalmisteita. Yksityishen-
kilöt eivät saa tuoda lääkkeitä ulkomailta hevosille
käytettäväksi.

Jos hevonen aiotaan teurastaa elintarvikkeeksi,
saa sille käyttää vain tuotantoeläimille hyväksyt-
tyjä lääkevalmisteita. Lisäksi sille saa käyttää tiet-
tyjä lääkeaineita sisältäviä lääkevalmisteita, joiden
käytöstä seuraa kuuden kuukauden teurasvaroi-
ka. Nämä aineet on lueteltu Euroopan komission
asetuksessa 122/2013/EU. Jos hevosta lääkitään
tämän ns. hevoslääkelistan aineita sisältävillä lää-
kevalmisteilla, on eläinlääkärin tehtävä hevosen
tunnistusasiakirjaan merkintä näiden valmisteiden
käytöstä.

Jos hevosta ei aiota teurastaa elintarvikkeena,
voi sille käyttää lähes kaikkia Suomessa ihmisille
ja eläimille hyväksyttyjä lääkevalmisteita. Tämä
edellyttää, että hevosen tunnistusasiakirjassa on
merkintä teuraskiellosta. Merkintä on elinikäinen ja
se säilyy, vaikka hevonen myytäisiin. Tiettyjen anti-
bioottien käyttö on kiellettyä kaikille eläimille, myös
hevosille, joita ei aiota teurastaa.

Hevosien omistajan tai haltijan on pidettävä lääkity-
skirjanpitoa, johon merkitään kaikki hevoselle an-
netut lääkitykset, mukaan lukien rokotukset ja lois-
lääkitykset. Kirjanpidosta tulee käydä ilmi hevosen
tunnistustiedot, lääkkeen antopäivämäärä, lääkkeen
nimi ja annettu määrä, lääkkeen varoika ja lää-
keen myyjän nimi. Kirjanpitoa säilytetään 5 vuotta.
Lääkkeitä tulee säilyttää erillisessä lukittavassa
lääkekaapissa.

Internetissä

[www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_
terveys_ja_elaintaudit/laakitseminen/](http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ja_elaintaudit/laakitseminen/)

[www.hippos.fi/raviurheilu/ravihevonon/ravi-
hevosen_hyvinvointiohjelma/antidopingtyo/
laakintaohje/](http://www.hippos.fi/raviurheilu/ravihevonon/ravi-hevosen_hyvinvointiohjelma/antidopingtyo/laakintaohje/)

Doping

Eläinsuojelulaki 95

*Hevosien suorituskyvyn keinotekoinen kohottamin-
en, alentaminen tai ylläpitäminen lääkkeillä tai
muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kiel-
letty.*

*Epäiltäessä, että 1 momentissa mainittuja aineita
tai valmisteita on käytetty, tämän lain mukaista
valvontaa suorittavalla eläinlääkärillä on oikeus
päästä niihin tiloihin, joissa eläintä pidetään sekä
ottaa tarvittavia näytteitä. Eläimen omistaja ja
haltija on velvollinen avustamaan eläinlääkäriä
näytteiden ottamisessa sekä antamaan tarvittavat
tiedot valvontaa varten.*

Lakitekstin ja lääkitysmääräysten lisäksi lääkeai-
neille ja -valmisteille sekä erilaisille hoidoille ja käsit-
telyille on määrätty kilpailutoiminnasta vastaavien
järjestöjen toimesta erilaisia kilpailuvaroajoja ja
käyttökieltoja. Suomen Hippos on vastaa ravito-
iminnassa voimassa olevista lääkintämääräyksistä,
Suomen Ratsastajainliiton määräykset ovat voimas-
sa kansallisessa ratsastuskilpailutoiminnassa ja Fé-
dération Equestre Internationale eli FEI:n säännöt
pätevät Suomessa järjestettävissä kansainvälisissä

ratsastuskisoissa. Säännöt ja määräykset löytyvät
järjestöjen internetsivuilta.

Hevosien valmennus- ja kilpailutoiminta

Valmennus- ja kilpailutoiminta antavat mielekästä
tekemistä sekä mukana oleville hevosille että ih-
misille. Valmennuksella saavutettava hevosen hyvä
fyysinen kunto ja kestävyys ovat sen hyvinvoinnille
tärkeitä asioita. Oikeanlaiseen valmennukseen tar-
vitaan kuitenkin paljon tietoa ja taitoa sekä kykyä
lukea ja ymmärtää hevosta. Alla on lueteltu muuta-
mia tärkeitä asioita:

Hevosia ei saa valmentaa tai kilpailuttaa niin, että
siitä aiheutuu eläimelle kipua tai kärsimystä.
Valmennuksessa tai kilpailussa olevalla hevosella ei
saa olla sellaisia vammoja tai sellaista sairautta, joka
voi aiheuttaa tuskaa.

Hevosen valmentaja ja kilpailuttaja vastaavat siitä,
että hevoselle asetetut suoritusvaatimukset vas-
taavat sen fyysisiä ja psyykkisiä edellytyksiä.
Sellaisia varusteita tai apuvälineitä, jotka voivat

edesauttaa vammojen syntymistä tai tuottaa kipua, ei saa käyttää.

Hevosjärjestöjen kilpailusäännöissä on erikseen mainittu hevosille kilpailuissa sallitut ja kielletyt varusteet. Kilpailijan tulee noudattaa myös eläinlääkärin antamia ohjeita hevosen käytöstä kilpailupaikalla ja kilpailuun osallistumisesta.

Ammattimainen tai laajamittainen hevosenpito

Eläinsuojeluasetus 26§

Ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinten pitoa on kun ravi- tai ratsuhevosia tai muita vastaavia seura- tai harrastuseläiminä pidettäviä eläimiä kasvatetaan, vuokrataan, otetaan säilytettäväksi tai hoidettavaksi, valmennettavaksi tai koulutettavaksi tai annetaan opetusta mainittujen eläinten käytössä ja käsittelyssä, jos täysikasvuisia eläimiä on yhteensä vähintään kuusi.

Eläinsuojelulain mukaan ammattimaisesta toiminnasta tulee tehdä kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastolle viimeistään 30 vuorokautta ennen uuden toiminnan aloittamista ja viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan lopettamista tai toiminnan oleellista muutosta. Ilmoituksen tekemistä edellytetään, jos tallissa on kuusi tai enemmän yli 2-vuotiaista hevosta tai ponia, joko omia tai toisen omistuksessa olevia. Toiminnanharjoittajalta edellytetään myös ajantasaisen eläinluettelon pitämistä. Pitopaikat, joissa harjoitetaan ammattimaista tai muutoin laajamittaista ravi- tai ratsuhevosten pitoa, pyritään viranomaisten toimesta tarkastamaan säännöllisesti.

Internetissä
www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_teurastuksessa_ja_lopetuksessa/

Hevosen lopetus

Internetissä
www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_pitopaikoissa/ilmoituksenvarainen_elaintenpito

Kansallinen eläinsuojelulainsäädäntö on lopetuksen osalta hieman muuttumassa kevään 2013 aikana, mutta sisällöllisesti se määrää seuraavaa:

Eläimen lopettaminen on tehtävä mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti kyseisen eläinlajin lopettamiseen soveltuvalla lopetusmenetelmällä. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Lopettamisen suorittavalla henkilöllä tulee olla riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. Vakavasti sairas tai vahingoittunut hevonen saadaan kuljettaa muualle lopetettavaksi tai teurastettavaksi vain eläinlääkärin luvalla.

Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (EY) 1099/2009 (jatkossa ns. lopetusasetus), antaa yleiseurooppalaiset ohjeet tuotantoeläinten teurastamisesta ja lopettamisesta.

Lopetusasetus 3 artikla

Eläimiä tulee varjella vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana.

Lopetusasetus 7 artikla

Eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet voidaan antaa vain sellaisten henkilöiden tehtäväksi, joilla on tarvittava kelpoisuus suorittaa kyseiset tehtävät aiheuttamatta eläimille vältettävissä olevaa kipua, tuskaa ja kärsimystä.

Lopetusasetus 19 artikla

Hätälopetustapauksessa eläintenpitäjän on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin eläinten lopettamiseksi mahdollisimman pian.

Hevonen ansaitsee arvokkaan lopun. Luonnollinen kuolema ei useinkaan ole paras vaihtoehto, pitkitetty elämä saattaa aiheuttaa sairaalle tai vanhalle ja

huonokuntoiselle hevoselle tarpeetonta tuskaa ja kärsimystä. Hevosen omistajan tuleekin huolehtia asianmukaisesti hevosen lopettamisesta, silloin kun se on ajankohtaisLopetusasetuksen mukaan hevonen saadaan lopettaa joko ampumalla aivoihin tai tainnuttamalla lävistävällä pulttipistoolilla tai tainnuttamalla sähköllä. Tainnuttamisen jälkeen suoritetaan välittömästi verenlasku. Eläinlääkäri saa lopettaa hevosen käyttämällä asianmukaisia nukutus- ja lopetusaineita.

Teurastaminen on monestakin syystä suositeltava ja eettisesti hyväksyttävä lopetustapa. Hevonen voidaan viedä teurastamoon, mikäli se täyttää teurastuksen vaatimat ehdot (terveydelliset ja lääkinnälliset asiat, tunnistusasiakirja).

Eläimen lopetus voidaan hätätapauksessa, esimerkiksi silloin kun se on vakavasti loukkaantunut, eläimen kärsimyksen poistamiseksi ja jos edellä mainittuja menetelmiä ei ole käytettävissä tai eläintä ei saada kiinni, tehdä myös muulla tavalla, kuitenkin niin, ettei eläimelle aiheudu tarpeetonta kärsimystä.

Hevosen kuolemasta tulee tehdä poistoilmoitus Suomen Hippokseen.

Hevosen ruhon hävittäminen

Internetissä
www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/kuolleet_elaimet/

Teurastus

Teurastettavalla hevosella on oltava mukanaan tunnistusasiakirja teurastamolle viettäessä.

Tunnistusasiakirjassa ei saa olla merkintää hevosen teurastuskiellosta. Mikäli hevosella on rekisteritodistus passin sijaan, tulee siihen olla liitettynä ns. lääkityssivutarra. Lisäksi teurastamon vaatiman ns. ketjuinformaation sisältämät tiedot tulee olla kunnossa. Tulostettavat lomakkeet ja hevosia vastaanottavat teurastamot löytyvät Suomen Hippos ry:n internetsivuilta.

Hautaaminen maahan

Hevosen ruho voidaan haudata koko Suomen alueella tietyin edellytyksin. Hevosta ei saa haudata sellaisille alueille, jossa se voi pilata pohja- tai pintavesiä. Hautapaikka ei saa olla pohjavesialueella, vedenottamon suoja-alueella eikä vesistöön viettävässä rinteessä. Etäisyys kaivoon tulee olla yli 250 m. Lisäksi hautapaikkaa valitessa tulee huomioida muut mahdolliset ympäristö- ja kuntakohdalliset vaatimukset. Ruho on haudattava vähintään yhden metrin syvyyteen ja peitettävä heti siten etteivät muut eläimet pääse siihen käsiksi. Suomessa on muutamia sellaisia lemmikkieläinten hautausmaita, joihin voi ostaa hautapaikan myös hevoselle.

Polttohautaus

Hevosen polttohautaus on mahdollista sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyssä poltto- tai rinnakkaispolttolaitoksessa (esim. Lemmikkilehto, Mäntsälä).

Käsittely- ja jätteenpolttolaitokset

Hevosen ruhon voi viedä sellaiseen sivutuoteasetuksen mukaiseen luokan 1 tai 2 käsittelylaitokseen, joka ottaa vastaan hevosen ruhoja (esim. Honkajoki Oy). Ruhon voi toimittaa myös sellaiseen jätteenpolttolaitokseen, jolla on lupa ottaa vastaanottaa kokonaisia tuotantoeläimen ruhoja (esim. Ekokem Oy, Riihimäki).

Haaskakäyttö

Hevosen ruhon käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan on sallittua tietyin edellytyksin. Jos hevosenruhoja käytetään haaskaruokinnassa, on toimijan rekisteröidyttävä haaskanpitäjäksi haaskaruokintapaikkarekisteriin. Rekisteröinnin tekee kunnaneläinlääkäri. Haaskalle vietävää hevosta ei saa lopettaa lopetusaineilla.

Kaatopaikat

Jotkut kaatopaikat ottavat ns. erityiskäsitteltävänä jätteenä vastaan hevosenruhoja.

Eläinsuojelusäädökset

Koko hevosta koskeva eläinsuojelulainsäädäntö on pääpiirteissään koottu Eviran julkaisemaan Eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna - oppaaseen, täydellinen eläinsuojelulaki, eläinsuojeluasetukset sekä eläinlajikohtaiset säädökset löytyvät Maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilta.

Internetissä
www.mmm.fi/el/laki/

Eläinsuojelusäädösten noudattamista valvovat viranomaiset. Paikallistasolla valvontaa suorittavia viranomaisia ovat kunnan tai kaupungineläinlääkäri, terveydensuojeluvalvontaa hoitavat terveystarkastajat sekä poliisi. Lisäksi eläinsuojelutarkastuksia tekevät aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat. Paikallisessa aluehallintovirastossa toimiva läänineläinlääkäri ohjaa ja valvoo eläinsuojelusäädösten noudattamista hallintoalueellaan. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on keskushallinnon viranomainen ja ohjaa ja johtaa valtakunnallisesti säädösten täytäntöönpanoa ja eläinsuojeluvalvontaa. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa ylimpänä viranomaisena eläinsuojelusäädösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta.

Säädösten noudattamatta jättäminen

Aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja voi antaa neuvoja ja ohjeita havaitessaan tarkastuksen yhteydessä puutteita. Eläinsuojeluvalvoja on velvoitettu ilmoittamaan tarkastuksella havaitsemaan rikkomuksista viranomaisille. Määräyksiä ja kieltoja voivat antaa vain valvontaa suorittavat viranomaiset. Viranomaiset voivat antaa esimerkiksi määräaikoja vaadittavien muutosten toteuttamiseksi. Määräyksiä ja kieltoja voidaan tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, voivat valvontaa suorittavat viranomaiset ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eläinsuojelurikkomuksesta tekijä tuomitaan sakkoon. Törkeän eläinsuojelurikoksen maksimirangaistus on neljä vuotta vankeutta. Törkeää eläinsuojelurikosta seuraa aina eläintenpitokielto, lievimmissä rikoksissa eläintenpitokielto ja menettämisseuraamukset ovat harkinnanvaraisia.

Lähteet ja asiaan liittyvää kirjallisuutta

Säädökset

Eläinsuojelulaki (247/1996 muutoksineen).
Eläinsuojeluasetus (396/1996 muutoksineen).
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus).
Komission asetus (EU) N:o 122/2013 hevoseläinten hoidossa keskeisten aineiden luettelon laatimisesta eläinlääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/82/EY mukaisesti annetun asetuksen (EY) N:o 1950/2006 muuttamisesta.
Komission asetus (EY) N:o 504/2008 neuvoston direktiivin 90/426/ETY ja 90/427/ETY täytäntöönpanosta hevoseläinten tunnistusmenetelmien osalta.
Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006 muutoksineen).
Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010).
Maa- ja metsätalousministeriön asetus eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä ja rajoittamisesta eläimille (847/2008) eli lääkekieltoasetus
Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetus 1192/2011 eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräämisestä, kuljetuksesta ja hävittämisestä.
Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetus hevoseläinten tunnistamisesta ja merkitsemisestä (880/2009)
Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä (6/EEO/2008 muutoksineen) eli lääkitsemisasetus
Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) päätös nisäkä- ja lintulajeihin kuuluvien tuotantoeläinten lopettamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (18/EEO/1996 muut.).
Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetus tuettavaa rakentamista koskevista hevoseläinrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, nro 764.
Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetus tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävästä kirjanpidosta (13/EEO/2000, muut.).
Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivin 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta (kuljetusasetus).
Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (lopetusasetus).
Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (588/2010).

Laajemmin hevosten pitoa ja talleja koskeva lain-säädäntö yhteen koottuna ja linkitettyinä:
www.hippos.fi/lainsaadanto

Muita lähteitä

Hevonen - eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. Evira 2012.
Hevoshavaintoja. Hulsen J. ja Steenbergen M. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2012. 110s.
Hevosen kanssa. Kaimio T ja Tallberg M. WSOY 2010. 642s.
Hevosen ruokinta ja hoito. Saastamoinen, M., Teräväinen, H. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisuja no 119, Tieto tuottamaan 101, 2007. 156 s.
Hevostallien ympäristönsuojeluohje 4.11.2003. Ympäristöministeriön moniste 121.
Ympäristöministeriö 2003.
Hevostilan ympäristön hallinta-tietopaketti.
Hevosalan yrittäjyyden kehittämishanke, Laurea-ammattikorkeakoulu 2004.
Häst, djurskyddsbestämmelser. Jordbruksverket, Jordbruksinformation 7- 2008.
Uppdaterad 2010-02.
Keskustelutilaisuus hevosten suojelusta viranomaisten ja hevosalan toimijoiden kanssa 29.10.2010.
Keskustelutilaisuus hevosten suojelusta viranomaisten ja hevosalan toimijoiden kanssa 15.10.2012.

Internetsivustoja

elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org
www.evira.fi/portal/fi/elaimet
www.hevostietokeskus.fi
www.hevosyrittaja.fi
www.hippolis.fi
www.hippos.fi
www.mmm.fi/el/laki
www.ratsastus.fi

Opas hyvään hevosenpitoon

Oppaan tarkoituksena on toimia ohjeena kaikille hevosten kanssa toimiville. Sivuille on koottu hevosen hyvinvointiin liittyvä keskeinen lainsäädäntö, jota tekstissä pyritään avaamaan. Oppaasta löytyy myös suosituksia ja konkreettisia ohjeita siitä, mikä on hyvinvoinnin kannalta oleellista hevosen arjessa.

Oppaan toimeenpanija on Suomen Hippos ry. Työryhmään ovat osallistuneet mm. Elintarviketurvallisuusvirasto, Eläinten hyvinvoinnin keskus, Suomen Ratsastajainliitto, Suomen Hevosenomistajain Keskusliitto ry, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto Suomen Eläinlääkäripraktikot ry ja Suomen Ravivalmentajat ry.

Oppaan on toimittanut Suomen Hippoksen eläinlääkäri Nina Lehmonen.

